

Refah Devleti Bağlamında Sosyal Politika, Sosyal Hizmetin Tarihi Gelişimi ve Türkiye

In the Context of Welfare State, Historical Development of Social Work , Social Policy and Turkey

Ercan KÜÇÜKOBA¹

Yayın geçmişi:

Makale gelişi:
22.08.2022
Revizyon:
12.09.2022
Kabul tarihi:
22.09.2022
Yayımlanma tarihi:
30.09.2022

Anahtar kelimeler:

Hizmet,
politika,
refah,
sanayi,
sosyal.

Keywords:

Service,
policy,
welfare,
industry,
social.

Özet: Sosyal politika aracılığıyla sosyal refah geliştirilmesi, küresel düzeyde yoksulluğun önlenmesini, sosyal refahın dağıtılmasında eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını temel alan bir hizmet düşüncesidir. Sanayi Devrimi ile hızlanan modernleşme sonucunda dünyadaki dezavantajlı kişilerin sağlık, eğitim, beslenme ve barınma gibi temel insani haklara erişmesinde yaşanan sorunların çözümüne odaklanan yaklaşım, tarihi oldukça eskiye dayanmasına rağmen çeşitli sebeplerle uygulanamamış, uygulandığı bölgelerde ise kısıtlı bir nitelikte gerçekleştirilmiştir.

Refahın istikrarı açısından sosyal politika, her şeyden önce bir zorunluluk olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla toplumsal örgütlenme biçimi veya üretim ilişkileri fark etmeksizin gelişimin en önemli dinamiklerinden biri de sosyal politika oluşturulmasıdır. Çalışmada sosyal politika ve sosyal refah kavramlarına ilişkin bilgiler verilmiş, Türkiye'nin sosyal politika ve sosyal hizmet konularında dünyadaki mevcut durumu açıklanmaya çalışılmıştır.

Abstract: Developing social welfare through social policy is a service idea based on the prevention of poverty at the global level and the elimination of inequality in the distribution of social welfare. As a result of the modernization accelerated by the Industrial Revolution, the approach that focuses on solving the problems experienced in the access of the disadvantaged people in the world to basic human rights such as health, education, nutrition and shelter, although its history is quite old, could not be applied for various reasons, and it was carried out in a limited manner in the regions where it was applied.

In terms of the stability of welfare, social policy can be considered as a necessity first of all. Therefore, one of the most important dynamics of development, regardless of the form of social organization or production relations, is the creation of social policy. In the study, information about the concepts of social policy and social welfare was given, and the current situation of Turkey in the world on social policy and service issues was tried to be explained.

Giriş

Sosyal politika ve sosyal refah kavramları, günümüzde oldukça önem verilen alanlardan biri hâline gelmiştir. Bunun çeşitli sebepleri olmakla birlikte, en önemlilerinden biri, dinamik nitelikleridir. Toplumların ihtiyaçları ve yapıları zamanla değişim gösterdiği için sosyal politika uygulamaları da bu dinamik düzene ayak uydurmak durumunda kalmıştır. Ancak dünyada bu kavramların öne çıkması, Fransız İhtilâli ve Sanayi Devrimi ile başlamıştır.

Bireycilik, demokrasi, insan hakları ve teknolojinin bu dönemlerde insan hayatını radikal bir şekilde etkilemesiyle toplumların ihtiyaçları da eskiye oranla değişmeye başlamıştır. Günümüzde

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi- Bandırma Onyedü Eylül üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir, Türkiye, ekucuba@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9274-7739

ise sosyal politikaların uygulanması, sosyal refahı sağlamanın önemli bir basamağı olarak değerlendirilmektedir.

Dünyada yaşanan savaşlar ve ekonomik krizler, Sanayi Devrimi ile birlikte gelen liberal ekonomik düzenin de sorgulanmasına yol açmıştır. Bu bağlamda yeni ekonomik düzende toplumsal krizlerin önlenmesi konusunda serbest piyasanın yetersiz kalmasıyla sosyal politikalar kurumsal bir niteliğe bürünmüştür. Belirtmek gerekir ki sosyal politikalar, ideoloji fark etmeksizin uygulanması gereken önlemler olarak değerlendirilmektedir. Çünkü temelinde toplum refahının artması ve kaliteli bir yaşam anlayışı bulunmaktadır.

Kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlar; devletler açısından iç tehdit boyutuna ulaşmış ve liberal ilkelerin toplumsal yönü olarak nitelendirilebilecek olan “sosyal” olgusu ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla insancıl düşüncenin yanı sıra “mecburiyet” olarak ortaya çıkan ve tarihsel süreçte kurumsal anlamda ele alınan sosyal politika, günümüzde gelişme açısından istikrarın en önemli dinamiklerinden biri olarak kabul edilmektedir.

1. Sosyal Politika ve Sosyal Refah

1.1. Sosyal Politika ve Sosyal Refah Kavramları

Sosyal politika, kavram ve içerik olarak oldukça dinamik ve karmaşık bir yapıda olduğu için net bir tanımlaması yapılamamaktadır. Kavramsal olarak ifade edilmesi çeşitli şekillerde gerçekleşmiştir, dolayısıyla çok farklı tanımlamaları bulunmaktadır. Bunun en temel sebebi, içerik ve kapsamının dinamik olmasıdır. Bilim dalı olarak değerlendirilmeden önce sosyal sorunlara maruz kalan kişi veya gruplar değişkenlik göstermiştir. Bu durum, sosyal politikaların kapsamının ve konusunun da değişmesine neden olmuştur (Altan, 2007: 5; Ersöz, 2022: 7). Toplumların değişken yapısına paralel olarak sosyal politika da gelişme göstermiştir.

Dar anlamda sosyal politika, Sanayi Devrimi'ne bağlı olarak işçi sınıfının çalışma şartlarının düzenlenmesine ilişkin sosyal politika anlayışını açıklamaktadır. Dolayısıyla sınıf temelli bir yaklaşımda, işçi sınıfı ve işçi sınıfının çalışma yaşamında karşı karşıya kaldığı sorunlara yönelik sınırlı bir politikadır; emek ve sermaye arasındaki çatışmanın en aza indirilmesini amaçlamaktadır (Koray, 2002: 24). Kapsam olarak yalnızca işçi sınıfını ele alan ve işçi sınıfıyla sermaye arasındaki olası çatışmanın devlete yansımaması için politika geliştirilmesi anlayışı, zaman içinde yeterli olmadığı için geniş kapsamlı sosyal politikalara ihtiyaç duyulmuştur. Dünyadaki savaşlar, ekonomik bunalımlar gibi olaylar, ekonomik alanın yanı sıra toplumsal alanda da birçok olumsuz etkiye neden olmuştur. Bu sebeple 2. Dünya Savaşı'nın ardından sosyal ve ekonomik sorunların toplum temelinde çözülmesi amaçlanmıştır. Yalnızca sınıfsal temel üzerinden değil, toplumun genelini karşı karşıya kaldığı sorunların çözümünün istikrar açısından gerekli olduğu anlaşılmış, böylece sınıf farkı olmaksızın politika oluşturulması kabul gören anlayış olmuştur (Altan, 2009: 4).

Sosyal politikanın gelişiminde Fransız İhtilâli ve Sanayi Devrimi etkili olmuştur. Dünyanın tamamını etkileyen bu iki olayın birbirlerine oldukça yakın zamanda gerçekleşmesi, bir anlamda sosyal politikanın ortaya çıkmasında ve gelişmesinde tamamlayıcı nitelik göstermelerini sağlamıştır. Fransız İhtilâli ile birlikte siyasal ortam ve düşünce akımları radikal değişim göstermiş, bu durum da Sanayi Devrimi açısından önemli bir tetikleyici unsur olmuştur. Sanayi Devrimi ile teknolojik ve ekonomik anlamda gerçekleşen değişimler, hem yeni iş ilişkilerinin oluşmasını hem de toplumsal ve ekonomik yapının değişmesini sağlamıştır (Bedir vd., 2012: 5). Dolayısıyla sosyal politika kavramının toplumsal yapıdaki değişmesine paralel olarak değişmesi gerçekleşmiştir. Bu iki büyük radikal değişim öncesinde sosyal politika çoğunlukla iş ilişkilerini ifade ederken, ekonomik ve toplumsal dinamiklerin dönüşümüyle kavramın yeniden ele alınma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Taşçı'ya (2017: 8) göre Sanayi devrimiyle beraber üretimin ve sınıfların değişmesiyle beraber sermaye sınıfı ve işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu yönüyle Sanayi Devrimi aniden ortaya çıkan olumlu bir gelişme olarak değerlendirilemez. Sınıfsal farkların oluşturduğu sorunların çözümüne

ilişkin çabalar sonucunda devlet, olayları dengeleyici bir rol üstlenmeye başlamıştır (Keskin, 2013: 49). Sanayileşmesini erken tamamlayan ülkeler sağlık, ekonomi, insan hakları gibi konularda diğer ülkelere göre sosyal politika uygulamalarına daha çok ağırlık vermişlerdir.

Sosyal refah kavramı da sosyal politika kavramı gibi kavramsal açıdan farklı şekillerde ifade edilmektedir. Sosyal refahın sağlanmasında devletin rolü önemlidir bu nedenle sosyal politikaların uygulanmasında itici güç olmuştur. Ayrıca sanayileşmesi erken olan ülkelerde sivil toplum örgütleri de devlet kurumlarıyla görüşerek sosyal refahın gelişiminde yer almıştır. Anderson ve Harsman (1997: 31), 1929 ve 1979 ekonomik buhranları insanların kendi başlarına zayıf oldukları için onları sosyal ,ekonomik ve sağlık açısından koruyacak devlet organına ihtiyaç olduğunu ve desteklenmesi gerektiğini gösteren kriz anlarıdır.

Refah devleti kavramının kullanılması, ilk olarak Fransa’da gerçekleşmiştir. Rosanvallon’a (2004: 119) göre refah devleti konusunda önemli bir ayrışma bulunmaktadır. Fransa’da liberaller, Almanya’da ise 1870’li yıllarda sosyalistler tarafından benimsenen refah devleti kavramı, iki ideoloji açısından yaklaşım farklılıkları bulunmasına rağmen temelde gelişmeye hizmet ettiği için farklı ideolojilerin ortak noktası olmayı başarmıştır. İngiltere ise 1940’lı yılların başında, Alman tehdidine yönelik olarak güç ve savaş devleti anlamında refah devleti kavramını kullanmıştır (Flora ve Heidenheimer, 1990: 19).

Önemli olan iki nokta bulunmaktadır. Hangi ülkenin kavramı ne zaman veya ne için kullanmasından ziyade, amaçları aynıdır. Temel amaç, toplum refahını artıracak politika ve uygulamaların gerçekleştirilmesidir. Her ne kadar Avrupa’da refah devletleri sosyal demokrat İskandinav modeli ve muhafazakar kıta Avrupası refah modelleri diye ayrılrsa da bu modellerin amacı bireyi başkasına muhtaç olmadan varlığını en iyi şekilde muhafaza etmesine yardım etmektir. Bu kapsamda refah devleti Briggs’e (2000: 17) göre organize bir güç sistemi olarak nitelendirilmektedir. Refah devleti kişiyi güçsüz hale getiren işsizlik, yoksulluk, kötü sağlık hizmetleri gibi olumsuz durumları bertaraf ederek insan onuruna yakışan bir şekilde insanların devletle uyum içinde yaşamasını sağlar. Albayrak (2017: 3) da benzer olarak refah devletinin önemli bir düzenleyici rolü olduğundan bahsetmiştir. Toplumsal refahı sağlamak için yasalarda değişiklik yapmak ,piyasaya karşı çalışanların haklarını genişletmek gibi müdahaleler refah devletinin önemli görevlerindedir.

Refah devleti anlayışının geliştiği toplumlarda üç ilke benimsenmektedir. Buna göre ekonomik faaliyetler sosyal refahın geliştirilmesi için düzenlenmekte, vatandaşların temel ihtiyaçlarının karşılanması hakkına sahip olduğuna dair uzlaşma ve eşit, objektif kuralların varlığı refah devleti açısından bütüncül bir yaklaşımı oluşturmaktadır (Gökbunar ve Kovancılar, 1998: 252).

1.2. Sosyal Hizmetin Tarihsel Gelişimi

Sosyal hizmetin tarihsel gelişiminin başlangıçta insani düşüncelerden kaynaklansa da teknolojik, sosyal, hukuksal ve ekonomik ihtiyaçlar neticesinde zamanla “mecburiyet” olarak gerçekleştiği görülmektedir. Kongar’a (1978: 173) göre insanlık tarihinde çok eski tarihlerden itibaren dezavantajlı olarak nitelendirilebilecek olan sakatlar, yoksullar gibi; toplumdaki imkânlardan eşit derecede faydalanamayan kişilerin eşit yaşam şartlarına erişebilmeleri için insancıl düşünce ön plana çıkmıştır. Ancak ekonomik yapıda meydana gelen değişimlerle birlikte üretimin aksamaması temel hedef olmuş, dolayısıyla sosyal hizmet kapsamında geliştirilen önlemler günümüze kadar bu amaç doğrultusunda şekillenmiştir.

Toplumsal yaşamın doğal sonucu olarak insancıl düşünceler eski dönemlerden itibaren olsa da üretim sorunuyla sosyal hizmet, başta ekonomik istikrar sağlama hedefi olmak üzere toplumsal dinamiklerin sağlıklı ilerlemesi açısından farklı şekillerde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda feodal düzen, bir kırılma noktası olarak değerlendirilmektedir. Lonca sistemi, vakıf kuruluşları, toprak sahibi-köylü ilişkileri gibi etkileşimde toplumsal yapının korunması açısından sosyal hizmet ortaya çıkmıştır. Tarıma dayalı toplumsal örgütlenmede, aile yapısı geniş olduğu için muhtaç olarak nitelendirilen bireyin ihtiyaçlarının karşılanması mümkün olmuştur. Benzer

şekilde feodal düzende de üretimin temel dinamiği olan köylülerin ihtiyaçlarının karşılanması, üretimin devamlılığı için bir araç olarak kabul edilmiştir (Kongar, 1978: 174).

Ancak Sanayi Devrimi ile birlikte oluşan sorunlar, düzenlemeleri zorunlu kılmış, bu sebeple bütüncül bir yaklaşım ihtiyacı meydana gelmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmeler üretim biçimine etki etmiş, devlet anlayışında da değişim yaşanmıştır. Sosyal, ekonomik ve siyasal alanlarda da yaşanan değişimler ile sosyal hizmetin, sosyal güvenlik sistemi içinde kurumsal bir temelde değerlendirilmesi anlayışını oluşturmuştur (Demirbilek, 2009: 23).

Sosyal hizmetin tarihsel gelişimine ekonomik, sosyal veya hukuksal açıklama getirmek mümkündür. Örneğin Şenkal (2005: 26), meseleyi sınıfsal bir bağlamda ele almıştır. Buna göre; 18. yüzyılda Avrupa'da bulunan devletlerde sınıf çatışmaları, devletlerin varlığını etkileyecek boyutlara ulaşmıştır. Dolayısıyla sınıf çatışmalarının çözülmesi gerektiği düşüncesiyle yaşanan sorunlara ilişkin devlet müdahaleleri kaçınılmaz olmuştur. Sosyal sorunlara ilişkin müdahale alanları devlet açısından genişlemiş ve sosyal hizmet, politika kapsamında gelişmiştir. Meseleyi insan hakları ve hukuksal temelde değerlendiren Koray (2002: 195), insan haklarının gelişimiyle birlikte vatandaşlık anlayışının değiştiğini, buna istinaden Avrupalı devletlerin liberal-sosyal bir sentez oluşturmak suretiyle toplum refahının gözetildiğini ifade etmiştir. Marshall (1965: 91), vatandaşlık kavramının değiştiğini ve vatandaş olarak nitelendirilen her toplum üyesinin sosyal unsurlar temelinde de diğer alanlarda olduğu gibi eşit sayıldığını, dolayısıyla sosyal ve kültürel birikimden asgari oranda da olsa pay almaya başladıklarını, bu durumun bir vatandaşlık hakkı olarak değerlendirildiğini ve böylece sosyal hizmetin kurumsallaşmaya başladığını belirtmiştir.

Sosyal hizmete ilişkin görüşler sosyal, ekonomik veya hukuksal temelde ele alınmıştır ve her bir yaklaşım, sosyal hizmetin geniş kapsamını ortaya koymaktadır. Ancak bu değerlendirmelere ilişkin ortak payda, sosyal hizmetin kurumsallaşmasının bir zorunluluk, mecburiyet olarak; ekonomik, sosyal ve hukuksal alan başta olmak üzere her alanda istikrar sağlanması amacı taşıdığı yönündedir.

1.3. Keynesyen Refah Devleti

Keynes, dünya ekonomisinde önemli etkileri olan bir aktör olarak değerlendirilmektedir. Savunduğu görüşler, kendisinden önce benimsenen ekonomi yaklaşımlarından ayrılmaktadır. Townsend (2002: 2-6), dünyadaki genel durumun savaş öncesinde ve sonrasında farklı olduğunu ve ortaya çıkan kitlesel işsizlik sorununun Keynes'e göre devlet eliyle çözümleneceğini ifade etmiştir. Buna göre, gelirin yeniden paylaşılması, devlet planlaması ve kamu yatırımları; oluşan sorunların çözümünde temel yaklaşım olarak benimsenmiştir.

Refah devleti, psikolojiden siyasete, hukuktan sosyolojiye kadar birçok alanla iç içe geçmiş durumdadır. Bunun en temel sebebi ise konusunun insan olmasından kaynaklanmaktadır. Keynes'in savunduğu refah devleti anlayışı bu bağlamda önemli bir etki gerçekleştirmiştir. Pektaş'a (2014: 8) göre Keynes, devletin kalkınması için tam istihdamın sağlanması gerektiği düşüncesiyle alt yapı hizmetleri konusunda devletin adım atması gerektiğini savunmuştur. Dolayısıyla refah devleti, sınırların ötesine geçmiştir. Eşitlik, örgütlenme ve siyasal hayata katılım, refah devleti açısından seçme ve seçilme hakkının ötesinde bir anlam kazanmıştır. Devletin sosyal devlet konusundaki faaliyetleri de bütüncül bir yapı içinde gerçekleştirilmelidir. Liberal ekonomi politikaları, makro düzeyde politikalarla desteklenmeli ve böylece adil ve eşit bir düzen oluşturulmalı anlayışı, Keynesyen refah devleti anlayışının bir anlamda küresel nitelik kazanmasını da sağlamıştır.

Birinci Dünya Savaşı ile İkinci Dünya Savaşı arasındaki süreçte ekonomik gelişme bütün devletlerin en önemli hedeflerinden biri olmuştur ancak bu hedefin yalnızca özel sektör aracılığıyla gerçekleşmesi mümkün olmamıştır. Devletin ekonomiye gerçekleştireceği müdahâle, zorunluluk hâline gelmiştir çünkü piyasanın dengeyi sağlaması söz konusu olmamıştır. Keynes'e göre devletin otonom olarak nitelendirilen temel yatırımları üstlenmesi, milli gelirden artışı sağlamakta ve talebin yönlendirilmesine imkân tanımaktadır (Bayraktar, 2012: 250).

İşsizlik, Keynes'in döneminde ülkelerin yaşadıkları en önemli sorunlardan biri olmuştur. Ancak işsizliğin niteliğinin ayrılması gerektiği düşüncesiyle Keynes (1967: 16), işsizliğin ortadan kaldırılması için mevcut devlet politikalarında radikal bir dönüşüme gidilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Buna göre işsizlik, iradi ve gayri iradi olarak ikiye ayrılmaktadır; devlet yatırımlarının artmasıyla iradi işsizliğin önüne geçilmesi de mümkün hâle gelmektedir. Keynes'in savunduğu refah devleti anlayışında devlet yatırımları ön plana çıkmaktadır. Ancak işsizlik konusunda yapılan ayırım, insanların işsizliği kendilerinin mi istediği yoksa mecburen mi işsiz kaldıkları konusunda tartışma oluşturmaktadır. Çünkü refah devleti anlayışıyla yönetilen bir toplumda verilen sosyal yardımların insanları çalışmama konusunda teşvik etmesi yönünde eleştiriler oluşabilmektedir. Oysa devletin ekonomisini canlı tutabilmesi için tam istihdam, Keynes'e göre önemli bir dinamiktir.

1.4. Sosyal Politika, Sosyal Refah ve Sosyal Hizmet Etkileşimi

Sosyal politika ve sosyal refah, Sanayi Devrimi sonrasında oluşan yeni ekonomik düzenle birlikte gelişmeye başlamıştır. Ancak öncesinde de bu bağlamda değerlendirilebilecek olan uygulamalar söz konusu olsa da kurumsal düzeyde gelişmesi 1880 ile 1945 yılları arasındadır. Güran'a (2011: 54-63) göre dünyadaki üretim biçimleri ve toplum yapısı, Sanayi Devrimi gerçekleşene kadar büyük çoğunlukla aynı kalmıştır. Özellikle teknolojik gelişmelerin kısıtlı olması, üretimin büyük oranda tarıma dayalı olması gibi sebepler, bir yanda tarımla uğraşan büyük çoğunluğu, diğer yanda ise ticaret ve zanaat ile uğraşan azınlığı göstermektedir. Örgütlenme ve kurumsallaşma da kısıtlı düzeyde kalmış, her toplum kendi kültürüne göre sosyal yardım uygulamaları benimsemiştir.

Sanayi Devrimi, ekonominin kapitalistleşme sürecini başlatan ve dünyanın birçok anlamda dönüm noktasını oluşturan önemli bir gelişmedir. Fransız İhtilâli ile etkisini gösteren özgürlük, milliyetçilik, bireycilik ve demokrasi yaklaşımı ile kapitalist üretim biçimi; hem önemli bir toplumsal gelişimi hem de bu gelişimin yansımalarını oluşturmuştur. Dönüşüm sürecinde dünya nüfusu artmış, kırsal bölgelerden kentlere göçler hız kazanmış ve sanayi işçiliği ön plana çıkmaya başlamıştır. Tarımsal üretimde toplum yapısı geniş aileler şeklindeyken, sanayileşme ile birey ve ekonomi biçiminde yeni bir toplum yapısı oluşmuştur. Ancak bu durum, beraberinde çeşitli sorunları da getirmiştir. Bu sorunların aşılması için Talas'a (1992: 132) göre devletin ekonomiye müdahâle etmesi gerekmiştir. Toplumdaki sınıf mücadeleleri, savaşların olumsuz etkileri ve dünyadaki ekonomik krizler, Sanayi Devrimi ile oluşan yeni ekonomik düzenin sorgulanmasına neden olmuştur.

Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde refah devleti anlayışıyla özellikle Birinci Dünya Savaşı öncesinde çeşitli uygulamalar geliştirilse de her iki dünya savaşının da toplumlara etkileri önemli ölçüde yıkıcı olmuştur ve ülkelerin toparlanması konusunda serbest piyasa yetersiz kalmıştır. 1929 yılında meydana gelen ekonomik krizin etkilerinin tam olarak giderilememesi, hemen ardından gerçekleşen İkinci Dünya Savaşı, Sanayi Devrimi ile başlayan önemli değişikliklerin toplumlara acı bir biçimde yansımaları olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla refah devleti, Sanayi Devrimi ile başlayan dönüşümde olumsuz etkilerin giderilmesi için gerçekleşen uygulamaların sistemli bir biçimde yürütülmesini ifade etmektedir.

Sosyal hizmet, sosyal politikanın önemli araçlarından biridir ve sosyal refahın tesis edilmesi için gerekliliği, tarihsel süreçte özellikle üretim biçimlerinin değişmesiyle kendisini göstermiştir. Rawls'a (1999: 6) göre bu üç kavram arasındaki etkileşimin temelini sosyal adalet oluşturmaktadır. Adalet yalnızca hukuksal anlamıyla değil, aynı zamanda sosyal anlamıyla da değerlendirilmiş ve oluşturulan devlet sisteminin başarılı olarak değerlendirilebilmesi için hakların da ödevler gibi eşit dağıtılması gerektiği düşüncesi ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda refahın belirli kesimler yerine asgari oranda da olsa herkese dağıtmak gerekmiştir. Eğitim, sağlık, adalet, çalışma koşullarının düzenlenmesi, ilerleme açısından istikrar sağlayan unsurlardan bazılarıdır. Dolayısıyla devlet, toplumsal standartların oluşturulması açısından en önemli kurumdur.

Sosyal politika ve sosyal hizmet söz konusu olduğunda temel felsefe, Titmuss'a (1974: 30) göre sosyal refahın tekrar dağıtılması gerekliliğidir. Ekonomik birikimden tüm vatandaşların faydalanması düşüncesi, aynı zamanda sağlıklı toplumsal değişimin de bu sayede gerçekleştirilebileceğine ilişkindir. Dolayısıyla sosyal kalkınmanın sağlanabilmesi için sosyal politikalar, özellikle Batı Avrupa devletlerinde 1950'lerden itibaren uygulanmaya başlamıştır.

2. Türkiye'de Sosyal Politika ve Sosyal Refah

2.1. Türkiye'nin Güncel Sosyal Politikası

Sosyal politikalar, sosyal refahın sağlanması düşüncesiyle zaman içinde değişiklik göstermiştir. Karagöl ve Dama (2015: 16), Türkiye açısından bakıldığında 2001 yılında meydana gelen ekonomik krizin, sosyal politikalar kapsamında önemli bir sorun olarak ele alınmasına neden olduğunu ifade etmişlerdir. Kaynakların etkin kullanılabilmesi adına ilk girişim dönemde atılan ilk adım, 2004 yılında "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun, 5263 sayılı Kanunla "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü"ne dönüştürülmesi olmuştur (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, 2004).

2004 yılından bir yıl sonra; 2005 yılında ise İl Özel İdarelerinin sosyal yardımlara ilişkin sorumluluklarının da belirlendiği 5302 sayılı "İl Özel İdaresi Kanunu" çıkarılmış, kanun uyarınca kurumun görev yetki ve sorumlulukları ile çalışma usulleri açıklanmıştır. Kanununun 6. maddesinde kurumun, sosyal hizmet ve yardım kapsamında ihtiyacı olanlara küçük miktarda da olsa kredi sağlaması, yoksullara mikro kredi vermesi, ilk ve orta öğretim kurumları ile yetiştirme yurtlarına ve çocuk yuvalarına arsa temin etmesi, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının giderilmesi amaçlanmıştır (İl Özel İdaresi kanunu, 2005: 9285-9298).

Sağlık hizmetine ilişkin önemli bir adım tüm sağlık hizmetlerinin tek bir kurum altında birleştirilmesidir. Bu kapsamda, 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu gereğince SSK, BAĞKUR ve Emekli Sandıkları birleştirilmiş ve hizmet, Genel Sağlık Sigortası şeklinde işletilmeye başlamıştır (Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu, 2006).

Türkiye'de sosyal politikalara ilişkin adımlar bir yandan genişlerken, diğer yandan da eski dönemlerden kalan karışıklığa çözüm arayışları devam etmiştir. Bu amaçla 2011 yılında ise yine bu amaçla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Özürlüler İdaresi Başkanlığı ve Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğünün faaliyetleri, 633 sayılı KHK ile kurulan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" çatısı altında birleştirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş süreci kapsamında ise 2018 yılında 703 sayılı KHK ile "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" ile "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" birleştirilerek "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" oluşturulmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Tarihçe, 2022).

Son olarak 21 Nisan 2021 Tarihli ve 31461 Sayılı Resmi Gazete yayımlanan "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Kurulması ile Kamu Personel İşlemlerinin Yürütülmesine İlişkin Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" ile "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" olarak ikiye bölünmüştür (Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Tarihçe, 2022).

Türkiye'de sosyal politikanın çeşitli şekillerde gerçekleştiği ve kapsamlı olduğu görülmektedir. Bunun en somut örneklerinden birisi 2019 ile 2020 yıllarında sosyal yardımlara ayrılan kaynaktır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Faaliyet Raporu'na (2020: 148) göre sosyal yardım alan hane sayısının iki kat arttığı ifade edilmiştir. Sosyal yardımlara ilişkin düzenlemeler bir yandan genişletilirken, bir yandan da konuya ilişkin ayrılan kamu kaynakları artırılmıştır. Sosyal yardım alan hane sayısı bir yıl içinde sayısının ise 3.282.975'ten 6.630.682 haneye çıkmıştır.

Türkiye'nin dünya üzerinde sosyal politika konusunda gerçekleştirdiği harcamaların durumu da önemlidir. Örneğin 2019 yılı OECD verilerine göre ülkelerin kamu sosyal harcamalarının GSYH içindeki payı Türkiye açısından %12 olarak belirtilmiştir; ortalama ise %20 olarak ifade edilmiştir (SOCX, 2019). Her geçen yıl Türkiye'de sosyal politikalara ilişkin artış meydana gelse de güncel veriler, Türkiye'nin bu konudaki yerinin tartışmalı olduğunu göstermektedir.

2.2. Türkiye'de Sosyal Politika Anlayışının Gelişimi ve Kurumsallaşmasının Temelleri

Türkiye açısından bakıldığında, gerek kültürel dinamikleri gerekse toplum yapısı dolayısıyla sosyal yardımların uzun süredir gerçekleştiği söylenebilir. Ancak kurumsallaşmanın temelleri erken cumhuriyet döneminde atılmıştır. Savaş sonrasında birçok insanın hayatını kaybetmesi veya muhtaç durumda kalması; savaşın olumsuz etkileridir ancak bunun yanı sıra çocukların kimsesiz kalması, ekonomik problemler, salgın ve diğer toplumsal sorunlar da konuya ilişkin çözümün kurumsallaşmada olduğunu göstermiştir. Tekir (2019: 407-430), konu hakkında hükümetin hem sağlık hem de sosyal yardım amacıyla, bir anlamda mecbur kalması sonucunda, 1920 yılında “*Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekâletini* kurduğunu belirtmiştir.

Savaş sonucunda kimsesiz kalan çocuklara yönelik sosyal politikalar için “*Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti*” kurulmuş, ve kurulduğu dönemden itibaren bütün faaliyetleri nizamname ve tüzükler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Kurumun en önemli niteliklerinden biri, cumhuriyetle birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk sosyal hizmet kurumu olmasıdır (Sarıkaya, 2007: 321). Daha sonra gerçekleştirilen sosyal yardım politikaları da eski kurumların yapısal olarak dönüştürülmesi ve sosyal politikaların kapsamlarının genişletilmesi üzerinedir.

Sosyal politikaların önemli bir özelliği, yalnızca devletin kurum oluşturması veya hizmet vermesi değil, aynı zamanda topluma çeşitli kolaylıklar sağlamasıdır. Bu bağlamda hem yardım hem de kalkınma amacıyla bazı vergi türlerinde indirimle gidilmiştir (Saraçoğlu, 2009: 146). Toplumun kalkınması ve refahın sağlanması konusunda gerçekleştirilen politikalar zamanla artırılmış, devlet daha fazla sorumluluk üstlenmeye başlamıştır. İşçi hakları açısından da düzenlemelerin geliştirilmesi, ekonomik bir bütün oluşturmak amacıyla yapılmıştır. Sosyal sigortanın temeli olarak nitelendirilebilecek olan 3008 Sayılı “*İş Yasası*” 1937 yılında yürürlüğe girmiştir (İş Kanunu, 1936: 6624).

Sosyal politika ve yardımlar Türkiye'de 1961 Anayasası ile erken cumhuriyet döneminden daha kapsamlı olarak ele alınmıştır. 1961 yılında yapılan T. C. Anayasasının 2. maddesinde “*Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti*” olarak nitelendirilmiş, sosyal devlet kavramı anayasal düzeyde değerlendirilmiştir. Aynı anayasasının 10. maddesinde “*Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adâlet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasî, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar*” ifadesi kullanılmış; 48. maddesinde ise “*Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağla mak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindedir*” ifadesiyle sosyal politikaya vurgu yapılmıştır (Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası).

1982 yılında ise yeni anayasa ile sosyal politika anlayışı detaylandırılmıştır. Anayasasının 60. maddesinde herkese sosyal güvenlik hakkı tanınmış, devlete bu konuda çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: 342).

Görüldüğü üzere, Türkiye'de sosyal yardım anlayışının tarihi oldukça eskiye dayanmasına rağmen kurumsallaşma erken cumhuriyet döneminde başlamıştır ve yapılan her düzenleme ile sosyal politikaların niteliği genişletilmiştir. Dikkat çeken bir diğer husus ise, sosyal yardımların anayasal güvence altına alınması olmuştur. Erken cumhuriyet döneminde sosyal politika uygulamalarının geliştirilmesi bir mecburiyet şeklinde ortaya çıkmışken, zaman içinde kalkınmanın temel niteliklerinden biri olduğu anlaşılması ve bu yönde adımlar atılmıştır.

2.3. Son Dönemde OECD Ülkeleri ve Türkiye'nin Sosyal Politika Harcamaları

Sosyal harcamalar, kamu harcamaları içinde topluma yönelik geliştirici ve korumacı niteliği ile oldukça önemli bir yere sahiptir. Vatandaşları, karşılaşılabilecekleri olası risklere ve bu risklerin olumsuz sonuçlara karşı koruması bağlamında, geleceklerinin güvence altına alınması için günümüzde vazgeçilmez bir politika olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla sosyal politika geliştirmek amacıyla yapılan kamusal harcamalar, ülkelerin her şeyden önce beşeri sermayelerinin korunması anlamına gelmektedir.

Sosyal politikaların merkezinde insan bulunmaktadır, bu kapsamda insanların uzun, sağlıklı ve mutlu yaşamalarının; devletin gelişmesi için ön koşul olduğu düşüncesiyle geliştirilen politikalar “vatandaşların iyilik hâli” kavramıyla açıklanmaktadır (Veenhoven, 2000). Refah devletlerinde vatandaşların iyilik hâli açısından toplumun sağlıklı olması, sosyal ve ekonomik açıdan temel alınmaktadır. OECD (2011) yaklaşımında, iyilik hâlinin ölçülmesinde yaşam kalitesi ve maddi şartları maddeler hâlinde açıklamış ve vatandaşların buna göre refah düzeylerinin ölçülebileceğini belirtmiştir.

Vatandaşların iyilik hâli, sosyal politikaların, refah devleti anlayışının ve bu yönde gerçekleştirilen düzenlemelerin uzantısıdır. Dolayısıyla bireysel açıdan toplumun üyelerinin sağlık, eğitim, barınma, güvenlik ve gelir başta olmak üzere iyi hâlde olmaları bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Sosyal politika kapsamında devletlerin gerçekleştirdiği politikalar, iyilik hâlinin sosyal yönünü, harcamalar ise maddi yönünü geliştirmek açısından önemlidir.

Harcamaların ülkelerin kalkınmasına etki ettiği düşüncesi hâla geçerliliğini korumaktadır. Dolayısıyla gelişme ve kalkınma Türkiye gibi kırılgan ekonomisi olan ülkeler için önemli bir gerekliliktir. Ülkenin potansiyeli, her şeyden önce genç nüfusta kendisini göstermektedir. Ayrıca, yapılan sosyal harcamalar, önce topluma yansımakta, sonrasında ise gelişmişlik ve kalkınma olarak devlete yansımaktadır. Bu iki durum, sosyal politikalar konusunda harcanan kaynakların boşa gitmediğini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Sosyal harcamalar, vatandaşlara ekonomik ve sosyal güvence sağlamaktadır. Temel ihtiyaçların karşılanması için önemli bir ölçüt ve hayat kalitesinin artması için dinamiktir. Aşağıdaki tabloda bazı OECD ülkeleri ile Türkiye'nin sosyal harcamalarının GSYH içindeki payları paylaşılmıştır.

Tablo 1. 2015 ile 2019 Yılları Arasında Bazı OECD Ülkeleri ile Türkiye'nin Sosyal Harcamalarının GSYH İçindeki Yüzdeleri (%).

Ülke	2015	2016	2017	2018	2019
Almanya	25,00	25,25	25,37	25,34	25,88
Avusturya	27,73	27,72	27,26	27,91	27,95
Belçika	29,52	28,84	28,72	28,77	28,90
Danimarka	29,87	29,31	29,16	26,68	28,30
Finlandiya	30,51	30,45	29,63	29,27	29,13
Fransa	31,79	31,85	31,50	31,08	30,99
İrlanda	14,87	15,07	14,22	23,59	13,36
İspanya	24,70	24,24	23,94	24,17	24,67
Türkiye	11,57	12,64	12,11	12,20	11,99

OECD Ort.	20,23	20,21	19,84	19,81	20,03
-----------	-------	-------	-------	-------	-------

Kaynak: <https://data.oecd.org/social-exp/social-spending.htm> (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

Tabloda bütün OECD üye ülkeleri değerlendirilmemiştir ancak OECD ortalaması verilmiştir. Belirtilen yıllar göz önünde bulundurulduğunda ortalamanın yüzde 20 düzeyinde olduğu görülmektedir. Türkiye açısından bakıldığında ise ortalamanın oldukça altında kaldığı söylenebilir. Bu durum, her ne kadar her geçen sene sosyal harcamalar artırılsa da küresel düzeyde henüz istenilen seviyeye çıkılmadığının örneğidir. Ancak bu harcamalarda ülkelerin gelişmişlik düzeyi açısından farklar olduğu ifade edilmelidir.

Refah devletinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilen sağlık konusundaki harcamalar da Türkiye'nin OECD ülkeleri içinde oldukça geride kaldığını göstermektedir. Aşağıdaki tabloda, bazı OECD ülkeleri ile Türkiye'nin sağlık harcamalarının GSYH içindeki payları paylaşılmıştır. Türkiye'de sağlık harcamaları yapılamamasının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Özel sağlık hizmeti alma imkânına sahip olmayan toplum kesimleri, bu oranın az olmasının sebeplerinden biridir.

Tablo 2. 2019 Yılında Sağlık Harcamalarının Ülkelerin GSYH İçindeki Oranları.

Ülke	Oran (%)
Almanya	11,7
Avusturya	10,32
Belçika	10,32
Danimarka	10,11
Finlandiya	9,04
Fransa	11,29
İrlanda	6,93
İspanya	9
Türkiye	4,16
OECD Ort.	8,77

Kaynak: <https://data.oecd.org/healthres/health-spending.htm/> (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

Tabloda görüldüğü üzere, Türkiye OECD ortalamasının oldukça altında kalmaktadır. Ancak Türkiye, aşağıda paylaşılan tabloda da görüleceği üzere kamu sağlık harcamalarında OECD ortalamasının üzerine çıkmıştır.

Tablo 3. 2019 Yılında Kamu Sağlık Harcamalarının Toplam Sağlık Harcamaları İçindeki Oranı.

Ülke	Oran (%)
Almanya	85,0
Avusturya	75,2
Belçika	76,0
Danimarka	83,8
Finlandiya	77,2
Fransa	83,7
İrlanda	74,3
İspanya	70,8
Türkiye	78,3
OECD Ort.	72,4

Kaynak: OECD Health Statistics (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

Tabloda, Türkiye'nin sağlık harcamaları konusunda topluma oldukça destek verdiği görülmektedir. Ülkede 2019 yılında gerçekleştirilen sağlık harcamalarının önemli bir bölümü sosyal politika kapsamında devlet tarafından karşılanmıştır.

Sağlık harcamaları, günümüzde refah devleti konusundaki en önemli konulardan birini oluşturmaktadır. Dünya nüfusunun giderek yaşlanması, gelecekte yaşanabilecek sorunların önüne geçilebilmesi adına devletlerin sosyal politikalar geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Sağlık hizmetler, vatandaşların hayat kalitelerinin artması konusundaki temel dinamiklerden bir tanesidir. Sosyal politikalar bağlamında yapılacak olan karşılaştırmalar oldukça çeşitlidir, dolayısıyla konu kapsamında belli alanlardaki karşılaştırmalar, Türkiye açısından en temel politikaların analizi açısından önemlidir. Sağlık konusunda devletin gerçekleştireceği sosyal politikalar, yalnızca bireysel bir hizmet değil, aynı zamanda toplum hizmeti olarak ifade edilebilir. Çünkü vatandaşların sağlığı, önlem alınmadığı takdirde önemli bir toplumsal soruna dönüşme potansiyeli taşımaktadır.

SONUÇ

Sosyal politika ve sosyal refah kavramları, küreselleşmenin hız kazanmasıyla önemli bir değişim geçirmektedir. Tarihsel süreçte oldukça sınırlı bir alanda başlayan bu uygulamalar, günümüzde vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak belirtilmektedir. Dünya vatandaşlığı kavramının küreselleşmeyle birlikte hayata girmesiyle sağlık, barınma, eğitim gibi temel ihtiyaçların zorunlu olarak karşılanması gerekliliği anlaşılmıştır. Bu durum, aynı zamanda hükümetler için de önemli bir sorun hâline dönüşme potansiyeli taşımaktadır. Devletlerin belirli konularda vatandaşlarına yardım etmeleri, kalkınma ve refahın sağlanmasının yanında meşrulukları açısından da oldukça önemlidir.

Sosyal politikalar, küreselleşmenin gerçekleşmesinden önce de bulunmasına karşın küreselleşmenin dinamikleri, dünyada birçok sistemin değişmesine hatta yok olmasına neden olmuştur. Teknolojinin gelişmesi sonucunda artık yapılmayan işler, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamamaları dolayısıyla yeni toplumsal düzene uyum sağlayamamaları ve dengesi bozulan

piyasaların tamamı hem küreselleşme hem de sosyal politika ile ilişkilidir. Sosyal politikalar, kalkınmadan suçun oluşmadan önlenmesine, sağlıklı bir toplum yaşamından küresel politikaya hemen hemen her konuda etkisini göstermektedir.

Gelişen yapısı ve değişen niteliği de konusunun insan ve toplum olmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye’de de dünyaya paralel olarak sosyal politikalar kullanılarak sosyal refah hedeflenmiş ve kurumsal düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki sanayileşme hamlelerini daha erken yapan ülkeler diğerlerine göre sosyal politika geliştirme konusunda daha avantajlı durumdadırlar. Dolayısıyla Türkiye açısından değerlendirildiğinde, konu hakkında küresel gelişmelerin takip edilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Her toplumun yapısı ve dinamikleri farklı olduğu için sosyal politika uygulamaları da ihtiyaçlara göre düzenlenmektedir. Bu konuda rasyonel adımların atılması her ülke için vazgeçilmez bir gelişme unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, E. (2017). Sosyal Devlet Modelleri: Sosyal Demokrat Model, İsveç-Norveç Örneği. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(1), 64-100.
- Altan, Ö. Z. (2004). *Sosyal Politika Dersleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Anderson, A.E. & Harsman, B. (1997). Notes on Historical Background of European Government for the Future”. *Ekonomik Analize Katkılar*, 238, 25-51.
- Bayraktar, C. (2012). Keynes ve Refah Devleti. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 10, S. 2, 247-261.
- Bedir, E. (2012). Sosyal Politika Bilim Dalına İlişkin Genel Bilgiler. *Oral, İ. Ve Şişman, Y.(Ed.). Sosyal Politika I içinde.(3). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.*
- Briggs, A. (2000). *The Welfare State in Historical Perspective*. Ed. Pierson C. and F. Castles. *The Welfare State Leader* (3. Baskı). Cambridge Polity Press.
- Demirbilek, S. (2009). *Sosyal Politika Bağlamında Sosyal Hizmet*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük Matbaası.
- Ersöz, Y. H. (2022). Sosyal Siyaset: İstanbul Üniversitesi açık ve uzak eğitim yayınları.
- Flora, P. & Heidenheimer, A. (1990). *The Historical Core and Changing Borders of Welfare State*,. London.
- Gökbunar, R., & Kovancılar, A. G. B. (1998). Sosyal Refah Devleti ve Değişim. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3).
- Güran, T. (2011). İktisat Tarihi, İstanbul: Der Yayınları.
- İl Özel İdaresi Kanunu (04.03.2005), Resmî Gazete (Sayı: 25745). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- İş Kanunu, (1936). İş Yasası, <http://iskanunu.com/genel/633-is-sagligi-ve-guvenligi-icin-cagdas-duzenlemeler> geldi/#:~:text=1936%20y%C4%B1nda%20y%C3%BCr%C3%BCrl%C3%BC%C4%9Fe%20giren%20ve,Haziran%201937%20tarihinde%20y%C3%BCr%C3%BCrl%C3%BC%C4%9Fe%20girdi. (Erişim Tarihi: 30.03.2022).
- Karagöl, E. T., & Dama, N. (2015). Geçmişten günümüze sosyal yardımlar. SETA.
- Kesgin, B. (2013). *Kamu sosyal politikalarında sosyal yardım*. Açılımkitap.
- Keynes, J. M. (1967). *The General Theory of Employment Interest and Money*. (7. Baskı). London: Macmillan Publ.

- Kongar, E. (1978). *İnsanı Yönlendirme ve Sosyal Hizmetler*, 2. Baskı, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Koray, M. (2002). *Avrupa Toplum Modeli? Nereden Nereye...* Basisen Eğitim ve Kültür Yayınları No: 31, İstanbul.
- Marshall, T.H. (1965). *Citizenship and social Class*. Sociology at the Crossroads, Heinemann, London.
- OECD (2011). *How's life?: Measuring well-being*, Paris: OECD Publishing.
- OECD (2022). Health Spending. <https://data.oecd.org/healthres/health-spending.htm/>, (Erişim Tarihi: 30.03.2022).
- OECD (2022). Social Spending. <https://data.oecd.org/socialexp/social-spending.htm>, (Erişim Tarihi: 30.03.2022).
- OECD. (2022). Health Statistics. <https://data.oecd.org/health.htm>, (Erişim Tarihi: 30.03.2022).
- Pektaş, Ş. (2014). *Türkiye'de Neo-Liberal Yıkım Süreci*. İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Rawls, J. (1999). *A Theory of Justice*. Cambridge Massach: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Rosanvallon, P. (2004). *Refah Devletinin Krizi*. (Çev. Burcu Şahinli) Ankara: Dost Kitabevi.
- Saraçoğlu, F. (2009). 1930-1939 Döneminde Vergi Politikası. *Maliye Dergisi*, 157, 131-149.
- Sarikaya, M. (2007). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Sosyal Hizmet Kurumu: Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(34), 321-338.
- Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu, (20.05.2006), Resmî Gazete, (Sayı: 26173). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060520-2.htm>, (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (1.12.2004). <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5263.html>, (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- Şenkal, A. (2005). *Küreselleşme Sürecinde: Sosyal Politika*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, Ağustos.
- Talas, C. (1992). *Türkiye'nin açıklanmalı sosyal politika tarihi*. Bilgi Yayınevi.
- Taşçı, F. (2017). Türkiye'de sosyal politika ve dönüşüm: Zihniyet, aktörler, uygulamalar. SETA.
- Tekir, S. (2019). Erken Cumhuriyet dönemi Türkiye'de bulaşıcı hastalıklarla mücadele (1923-1930). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (65), 407-430.
- Titmuss, R. M. (1974). *Social Policy: an Introduction*, London: Allen&Unwin.
- Townsend, P. (2002). The Restoration of "Universalism": The Rise and Fall of Keynesian Influence on Social Development Policies. *in the UNRISD Programme on Social Policy and Development*, 1-29.
- Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası, "Kanun No: 334", Kabul Tarihi: 9/7/1961, <https://www.anayasa.gen.tr/1961ay.htm>, (Erişim Tarihi: 30.03.2022).
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2020). Faaliyet Raporu 2020. <https://www.aile.gov.tr/media/73627/2020-faaliyet-raporu.pdf>, (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). Tarihçe. <https://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkinda/tarihce/>, (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, “Kanun No.: 2709”, Kabul Tarihi: 7.11.1982, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

Veenhoven, R. (2000). “Well-being in the welfare state: Level not higher, distribution not more equitable”. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 2(1), 91-125.

Zühtü, A. Ö. (2007). Sosyal Politika. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını*.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.